

HISTORICKÝ MÍSTOPISNÝ PŘEHLED OSOBLAŽSKA

Petr Zahnaš

BISKUPICE německy Bischofswalde, dnes místní část Města Albrechtic.

- Osada u pramene potoka Troja, poblíž Hraničního vrchu (541 m).
- Založena v 18. století.
- Dnes jsou zde většinou rekreační chalupy.

BOHUŠOV německy Füllstein, do roku 1945 se česky jmenoval Fulštejn.

- Obec na soutoku řeky Osoblahy s potokem Hrozovou.
- První zmínka o ní je v listině z roku 1255, kde je uváděna jako „Godefridesdorf – tedy „Bohumírova ves“. Název Godefriesdorf nacázíme ještě v roce 1752 a odtud je také odvozen současný název obce – Bohušov.
- Na území Bohušova bylo archeologickými výzkumy odhaleno sídliště lidu popelnicových polí. Z doby římské zde byly nalezeny dvě stříbrné mince z doby císařů Trajána a Aureliána.
- Farní kostel je zasvěcen sv. Martinovi, fara zde byla již ve 13. století. Zdejší farář dnes vykonává duchovní správu velké části Osoblažska.
- U řeky, naproti hradu Fulštejnu, stávala kdysi vodní tvrz, z níž se částečně dochovaly příkopy.
- Hrad Fulštejn (původně se nazýval Fulmenstein) zde před rokem 1250 založil Herbort z Fulmen, rytíř z družiny olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburgu.
- V roce 1255 udělil biskup Bruno Herbortovi z Fulmen lénem půl hradu Fulštejna a v roce 1275 pak jeho synu Erikovi z Fulmen i druhou polovinu.
- Rod pánů z Fulmen, později zvaných z Fulštejna, se postupem doby stal jedním neznámějších a nejmocnějších šlechtických rodů Horního Slezska. Poslední mužský člen rodu, Jiřík Sup z Fulštejna, zemřel v roce 1572 a fulštejnské panství i s hradem získali sňatkem Sedličtí z Choltic, kterým však bylo v roce 1622, jako protestantům, za účast na protihabsburském povstání, konfiskováno. Po roce 1641 se panství i s hradem dostalo znovu do majetku Sedlických, kteří v té době vlastnili také Slezské Rudoltice.
- Hrad Fulštejn byl za třicetileté války těžce poškozen a později opuštěn. Od té doby chátral.
- Biskup Bruno byl kancléřem, spojencem, rádcem a přítelem českého krále Přemysla Otakara II. Po jeho boku se účastnil misijní výpravy proti pohanským Prusům, na které bylo českým králem založeno a biskupem Brunem posvěceno město Königsberg – Královec, dnešní Kaliningrad. Za zvláštní Brunovy zásluhy mu pak král k olomouckému biskupství připojil rozsáhlá území, ležící v dnešním polsku (Ketřsko, Tlustomosty, Velké Petroviče u Ratiboře) a také Osoblažsko a vesnice od dnešní obce Slezská Harta směrem k Opavě až po Vlastovičky a Jaktař. Tím vznikly takzvané Moravské enklávy ve Slezsku. Moravské proto, že patřily k na Moravě ležícímu olomouckému biskupství.
- Biskup Bruno, stejně jako Herbort z Fulmen, pocházel ze severoněmeckého Šlesvicka-Holštýnska, oblasti, ležící u dánských hranic. Tyto oblasti byly ve 13. století již relativně přelidněny, to znamená, že při tehdejšímu způsobu obdělávání půdy byl problém tamější obyvatelé uživit. Proto biskup Bruno na výzvu krále přemysla Otakara II. zorganizoval přesídlení části obyvatel ze svého rodného Šlesvicka-Holštýnska do nově pro biskupství získaného Osoblažska. Tak se členové biskupovy družiny stali many – držiteli zdejších biskupských statků. Mnozí z nich pak nové statky, vsi a tvrze zakládali. S nimi na Osoblažsko z Německa přicházeli také jejich poddaní a spolu s dalšími tvořili vlnu německé kolonizace Horního Slezska. Německý živel zde pak zůstal až do konce 2. světové války.

DÍVČÍ HRAD, dříve Děvice německy Maidelberg

- Obec nad říčkou Osoblahou, asi 10 km jihozápadně od Osoblahy.
- Osada i hrad (Maidburg) vznikly v roce 1210, tehdy i později, až do roku 1404 uváděna pod českým názvem Děvčice.
- Byl zde nalezen kamenný sekeromlat z mladší doby kamenné, v době slovanského osídlení zde bylo pravděpodobně hradisko kmene Holasiců.
- V roce 1474 byl zdejší hrad v držení české posádky, věrné králi Jiřímu z Poděbrad. Byl však dobyt vojskem uherského krále Matyáše Korvína a pak patrně zůstal nějaký čas pustý.
- V roce 1571 zde, ve stylu původní obranné stavby, postavil man olomouckého biskupa, Štěpán, hrabě z Vrbna, nový zámek. Jeho pozdějším držitelům, luteránům, bylo panství i se zámekem konfiskováno a po roce 1624 svěřeno Řádu Německých rytířů. Od nich získal panství další církevní řád – Johanité neboli Maltézští rytíři. Ti je drželi až do konce 2. světové války.
- K panství patřily také obce Sádek, Hlinka, Pitárné a Živořice.
- V obci dívčí Hrad, na rozdíl od jiných obcí Osoblažska, nebyl od poloviny 19. století zaznamenán tak výrazný úbytek obyvatel. V letech 1834 až 1939 byl počet obyvatel více méně stálý – asi 205 osob. Mnozí zdejší obyvatelé však často nacházeli práci i ve vzdálených krajích, často ve Vídni. Pracovali jako podomní obchodníci, cihláři nebo pokrývači, specialisté na břídlíci.
- Ve druhé polovině 20. století zde žilo asi 300 obyvatel, z nichž přibližně polovina byla řecké národnosti. Ti se později většinou vrátili zpět do Řecka. Uvolněné domy byly z velké části prodány jako rekreační chalupy.
- Zdejší mlýn a pivovar, stejně jako kamenolom v Sádce již nejsou v provozu. Státní statek v obci ve druhé polovině 20. století měl také významné myslivecké hospodářství s bažantnicí, chovem norků, morčat, foxteriérů a ryb.

HROZOVÁ německy Grosse

- Ves, 2 km východně od Slezských Rudoltic u potoka Troja
- První zmínka o obci je z roku 1378 (Grosovici), v roce 1389 uváděna jako Hrozowa. Obec patří mezi nejstarší na Osoblažsku.
- Ves patřila k hradu Fulštejnu a v roce 1622 byla jeho majitelům, Sedllnickým z Choltic zkonfiskována za účast v protihabsburské opozici. Poté střídala držitele, až v roce 1776 byla udělena jako léno Janu Antonínovi Pino z Friedentálu a v majetku rodiny zůstala až do konce 19. století. Poté byla rozdělena na mnoho podílů. Byl zde zámek.
- Farní kostel sv. Martina a zdejší fara byly poprvé připomínány v roce 1378. Po husitských válkách fara zanikla; v roce 1785 zde byla zřízena kuracie a až teprve v roce 1865 byla fara opět obnovena.
- V minulosti se obec intenzivně vyklidňovala. V letech 1840 – 1880 se snížil počet zdejších obyvatel ze 436 na 262. Další výrazný úbytek nastal po roce 1945. V roce 1950 zde žilo 150 obyvatel. Po druhé světové válce sem přišlo české obyvatelstvo, jež ze 2/3 pocházelo z Volyně a početná skupina Slováků.
- Název potoka Troja, přitékajícího sem od Biskupic, se od obce dále mění na Hrozová.

JANOV německy Johannestal

- Městečko na Petrovickém potoku, západně od Jindřichova. Původně byl nehrazeným hornickým městem.
- Poprvé byl Janov připomínán v roce 1267, v roce 1531 byl povýšen biskupem Stanislavem Pavlovským na svobodné městečko, roku 1577 dostal vlastní horní řád a výsadu konat dva výroční trhy a týdenní trh.

- V roce 1580 koupilo městečko les a v roce 1581 k lesu také nedalekou horu Stříbrňák, kde byly štoly, v nichž se dobývalo stříbro. Téhož roku obdrželo město cechovní práva a o osm let později byli zdejší obyvatelé biskupem osvobozeni ode všech robot.
- V 17. století byli zdejšími lenními pány hrabata z Hodic. Jejich vzájemné spory o městská práva a výsady byly roku 1672 ukončeny smírem.
- Dne 16. března 1741 městečko za prusko-rakouské války vyhořelo, když se postavilo pruskému vojsku na odpor.
- Farní kostel Nejsvětější Trojice je pozdně barokní stavba a pochází z let 1780-1783. Upraven byl v roce 1916.
- Fara v Janově byla zřízena r. 1843, do té doby zde byla od r. 1754 lokálie¹.
- Hřbitov s ohradní zdí s 10 kaplemi je dnes ve velmi neutěšeném stavu. Pozoruhodné jsou dvě dochované hrobky rodin místních podnikatelů: novorenesanční, patřící rodině Range a novogotická rodiny Titzů a také litinový kříž s Kristem z konce 19. století.
- Poblíž hřbitova, u domu č.p. 122 je památná chráněná lípa s obvodem kmene 880 cm. Patří k nejstarším stromům ve Slezsku i na Moravě.
- Na náměstí jsou, kromě památkově chráněného domu č.p. 21, dvě plastiky. Barokní socha P. Marie z r. 1739 na trojhranném podstavci, na němž jsou latinské texty s kryptogramem a německý text. Druhou plastikou je hornický pomník zhotovený J. Foersterem ze Zlatých Hor v roce 1890. Jeho německý text připomíná slavné mezníky z historie města.

JINDŘICHOV německy Hennersdorf

- Obec na Petrovickém potoce, při železniční trati Krnov – Glucholazy, poslední železniční stanice na českém území.
- První zmínka o obci je z roku 1256, kdy jej biskup Bruno založil podle německého práva. Jindřichov byl centrem tzv. Jindřichovské moravské enklávy, těsně sousedící s enklávou osoblažskou, později byl také sídlem okresního soudu.
- V 16. století bylo Jindřichovské panství v držení pánů z Fulštejna. Po nich se někdy v letech 1578 až 1579 dostal do držení panství bratr olomouckého biskupa Stanislava, Václav Pavlovský z Pavlovic. Jeho tři malé děti, které zemřely v následujících letech, mají v jindřichovském kostele pozoruhodný renesanční figurální náhrobek s českým textem.
- Další Václavovi synové, Boleslav a Hanuš, prodali v roce 1633 Jindřichovské léno Janu Jiřímu Maxmiliánovi z Hodic a na Slezských Rudolticích. Ten zastával v biskupské správě Osoblažska poměrně vysoké postavení a sehrál svou úlohu při organizování zdejších čarodějnických procesů.
- Po vymření zdejší větve rodu hrabat z Hodic, udělil biskup zdejší léno v roce 1739 Janu Kryštofovi z Bartensteinu za 60.000 zlatých. Jeho potomci pak v roce 1866 za stejnou sumu panství koupili.
- Na konci 19. století prodali Bartensteinové Jindřichovské panství svobodným pánům Kleinům z Wiesenbergu, sobotínským podnikatelům v železářství a stavitelům mnoha evropských železničních tratí.
- Do konce 2. světové války byl v Jindřichově také poměrně rozvinutý průmysl; byla zde pila, továrna na výrobu beden, elektrárna, lihovar a pivovar, který byl v provozu až do roku 1967. Sídlem soudního okresu byl Jindřichov až do roku 1953, po válce zde zůstala pouze výroba matrací a bohužel zanikl také kdysi vyhlášený chov ovcí.
- Kostel sv. Mikuláše je ranně barokní stavba, do současné podoby postavená v roce 1677. Postavil jej, jak uvádí votivní deska nad jeho hlavním vchodem, Maxmilián, hrabě z Hodic se svou manželkou Isoldou Pavlínou Orlikovou z Laziska. V roce 1844 byl kostel empírově upraven. V boční předsíni kostela je renesanční, česky psaný figurální náhrobek tří malých dětí Václava Pavlovského z Pavlovic.
- Fara v obci je zmiňována již v roce 1568, kdy byla katolická.

¹ Lokální kaplanství, patřící pod jindřichovskou farnost

- Hřbitov – na pilířích hřbitovní brány jsou barokní pískovcové plastiky sv. Floriána a sv. Jana Nepomuckého. Vpravo od vchodu je památník obětem 1. světové války, vlevo od vchodu pomník 11 sportovcům, fotbalistům - obětem dopravní nehody, která se stala při zájezdu do Mikulovic dne 26.10.1947.
- Zámek – původně tvrz – později renesančně přestavěná. V roce 1844 byla po požáru provedena Josefem z Bartensteinu celková klasicistní přestavba zámku. Před průčelím jsou dvě plastiky mužů z 19. století a dvou lvů z 18. století. Cenný je anglický zámecký park o rozloze 4,7 ha, který byl Albertem Kleinem a obohacen řadou plastik a drobných staveb. Je zde romantický altánek a litinové sochy sv. Huberta, sv. Kryštofa, pastýře, rodiny se lvicí a F. Schillera, které byly zhotoveny v Kleinových železárnách v Sobotíně. Schillerova socha sem byla přemístěna z Opavy, kde do 2. světové války stávala v parku na horním konci Masarykovy ulice.
- Na průčelí zámku je znak sv. pánů Kleinů z Viessenbergu, dřívějších majitelů panství. V padesátých letech byla v zámku umístěna korejská mládež, která zde navštěvovala i školu. V současné době je v zámku umístěn ústav sociální péče pro mládež.
- Mariánský sloup u mostu před zámkem je 10 m vysoká pískovcová plastika z roku 1757 (autoři J.F.Gans, V. Heinisch aj. Wolf). Na podstavci sloupu jsou alianční znaky donátorů – Johana Kryštofa z Bartensteinu a jeho manželky Marie Korduly Hollerové z Doblhofu.
- Od státních hranic přitéká k obci a poté se opět na polské území vrací Hraniční, dříve zvaný Stříbrný potok. Názvy místních tratí „Ve stříbrném žlebu“ nebo „Na rýžovištích“ svědčí o tom, že se zde v dřívějších dobách těžily a rýžovaly stříbrné rudy.
- Počty obyvatel se od první poloviny 19. století snižovaly jen pozvolna (r. 1834 – 3086 obyvatel, v r. 1939 pak 1176 obyvatel. Po válce zde v roce 1947 žilo 1267 a v roce 1958 pak 2193 obyvatel. Jindřichov je tedy jednou z mála obcí Osoblažska, v níž i počet obyvatel i po druhé světové válce neklesal, ale rostl.

KAŠNICE německy Kaschnitzberg

- Původně se osada jmenovala Hoditzfeld a toto jméno také ukazuje na jejího zakladatele, rudoltického hraběte z Hodic.
- Vznikla v roce 1785 na místě rozparcelovaného panského dvora.

LINHARTOVY německy Geppersdorf, dnes místní část Města Albrechtic.

- Ves na řece Opavici, na staré cestě z Krnova přes Město Albrechtice do Prudníka.
- První zmínka o obci je z roku 1377, kdy byla majetkem Opavských Přemyslovců.
- V roce 1440 prodal kníže Přemek Opavský Linhartovy s tvrzí a k nim náležející Rudíkovy a Matějovice pánům z Vladěnína², jedné z větví rodu pánů z Fulštějna. Ti Linhartovský statek, k němuž v roce 1566 patřily vedla Linhartov s tvrzí také městečko Opavice, Hošťálkovy, Mokré³, Křížovy, Smíchovy, Mikulajovice a Holčovice, vlastnili až do r. 1578. Tehdy se vlastníky panství, od něhož odpadly Hošťálkovy, stali Haugvicové z Biskupic. Tehdy k panství patřil také Burkvíz, Oldřišov a Služovice na Hlučínsku.
- V roce 1615 byla zdejší fara i celé panství katolické. Za třicetileté války bylo panství tak zpustošeno, že zde téměř nezůstal žádný živý člověk.
- V roce 1655 koupili Linhartovy s panstvím Sedličtí z Choltic a drželi je nepřetržitě až do roku 1855. Po nich přišli Oppersdorfové, v roce 1892 Ed. Wencelides, od něhož r. 1930 statek koupil Erich Wüllersdorf.

² Bladen, dnes Włodzienin, jihozápadně od Głubczyc

³ Dnes v Polsku jižně od Głubczyc

- Roku 1742 zůstala po Vratislavském míru a rozdělení Slezska na území Rakouského Slezska jen jižní část obce se zámkem a kostelem. I zámecký areál rozdělila nová hranice, vedoucí řekou Opavicí na dvě části.
- Linhartovy byly v roce 1850 spojeny se sousedními Krásnými Loučkami, samostatné pak byly opět od roku 1920. Od roku 1974 jsou součástí Města Albrechtic.
- V roce 1885 zde byla zřízena železniční zastávka. V roce 1925 patřila ke zdejšímu panství, kromě mlýna v Linhartových, také cihelna a elektrárna v Krásných Loučkách.
- Kostel Pozdvížení sv. Kříže byl farním kostelem již od roku 1786.
- Zámek – původně renesanční tvrz, byl na počátku 18. století Sedlickými přebudován v pozdně renesančním slohu. Později byl barokně upraven do dnešní podoby. Část zámeckého areálu, zejména hospodářské objekty s oranžerií jsou neseverním břehu řeky Opavice, na polském území. Za 2. světové války byl zámek využíván jako sídlo německých úřadů a stanice polního četnictva. Od roku 1943 měla část zámku sloužit jako nouzové ubytování pro rodiny, evakuované z vybombardovaných oblastí Německa. Požár, který byl v zámku, snad i záměrně založen, poškodil horní patro budovy a evakuované donutil k odchodu. Poté dále sloužil dosavadním účelům. Po válce byla zámku věnována nedostatečná péče a k devastaci celého areálu přispěla i vichřice v roce 1947. Po částečné opravě sloužil zámek ke skladovacím účelům. Do majetku Města Albrechtic se dostal teprve po roce 1990 a v současné době je již opraven a využíván ke kulturním a společenským účelům.
- Zámecký park, i když je dost zanedbaný, je pozoruhodný mnoha vzácnými dřevinami, z nichž nejstarší je, v horní části parku rostoucí „tisíciletý“ dub.
- Dnes je na mostě přes řeku Opavicí, nedaleko zámku, zřízen hraniční přechod pro malý pohraniční styk mezi ČR a PR.

LIPTAŇ německy Liebenthal

- Obec 3 km severovýchodně od Třemešné.
- Ves založil před rokem 1256 biskupský man Helembort de Turri a postavil si zde i tvrz. Ta zanikla za husitských válek nebo při uherském vpádu v roce 1474. Na jejím místě se dochovaly valy a příkopy a byl zde učiněn nálezný mincí ze 13. a 14. století.
- Vznik obce je, snad v souvislosti s bídou zdejších obyvatel, opředen pověstmi o hledáčích zlata.
- Olomoucký biskup Vilém Prusinovský v roce 1570 upravil zdejším obyvatelům robotní povinnosti a jeho nástupce, Stanislav Pavlovský v roce 1581 zaměnil tyto povinnosti za stálý plat, který mu museli ročně liptánští odvádět.
- Již v 16. století byla v obci zákupní rychta.
- Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie je poutním kostelem, jeho současná novogotická stavba pochází z přelomu 19. a 20. století.
- Obyvatelé Liptaně byli po staletí známí jako podomní obchodníci, kteří s koňskými povozy a celými rodinami pod plachtou táhli po většinu roku Evropou a domů se vraceli až před vánocemi. V obci se podomácku vyráběly předměty jejich obchodu: boty, plátno, pletené výrobky, punčochy, soustružené zboží ze dřeva a jalovcová šťáva na výrobu borovičky. Dále byli zdejší muži známí jako šikovní pokrývači – schiefferdeckeři – odborníci, pokrývající budovy břidlicí.
- V září roku 1938 zde Henleinovci napadli československou jednotku Stráže obrany státu a zavraždili 6 jejích příslušníků. Jejich památku připomíná památník, postavená po druhé světové válce v obci.
- V okolí obce se nachází velké množství bludných balvanů z červené švédské žuly. Některé z nich najdeme přímo v obci, další jsou vidět z vlaku poblíž trati zdejší úzkokolejné železnice a největší z nich, registrovaný jako chráněný přírodní výtvar, je v údolí potoka pod obcí a má rozměry 2,3 x 1,2 x 1,3 m.

- Na Strážném vrchu, západně od obce, jsou dochovány staré kamenné valy. Jedná se patrně o pozůstatek nějaké středověké obranné stavby.

MATĚJOVICE německy Matzdorf

- Nejvýchodnější obec Osoblažského výběžku, ležící na matějovickém potoce, který pramení na polském území, nedaleko Rusína.
- První zmínka o obci je z roku 1266, kdy ji biskup Bruno ze Schauenburgu dal jako léno Jindřichovi z Brodu. Stopy dřívějšího osídlení však sahají až do mladší doby kamenné, jak o tom svědčí nálezy tří pazourkových odštěpků a 5 jantarových korálků.
- Dalšími držiteli vsi byli pak byli Stošové z Kounic, páni z Fulštejna, z Kravař, Bohdanovští ze Slimákova a Kotulínští z Kotulína a Fridberku. Evangelíku Janu Kotulínskému patřily až do jeho smrti v roce 1627. Pak statek získal rytíř Tharoule a po něm jindřichovští Bartensteinové.
- Za husitských válek byla obec vypálena.
- Od první poloviny 19. století e obec intenzívně vyliďňovala. V roce 1834 zde žilo 439 obyvatel, roku 1880 již 362 a v roce 1939 jen 225. Po druhé světové válce byl v souvislosti s vyhnáním německých obyvatel zaznamenán další výrazný úbytek, a přes pozdější dosídlení pak ve druhé polovině 20. století obyvatel i nadále ubývalo.
- V údolí potoka Hrozové, jihozápadně od obce, je v křídovém pískovcovém masívu, asi 30 m nade dnem údolí, vchod do takzvané Matějovické jeskyně, dříve nazývané také Venušina nebo Fénixova. Jeskyně vznikla mechanickou činností⁴ spodní vody, prosakující puklinami pískovce. Protože zde chybí vápnité příměsi, nemá jeskyně krápníkovou výzdobu. Vchod do jeskyně je v lese, v opuštěném pískovcovém lomu. Ten zde byl zřízen pro potřeby sochařské dílny rudoltického zámku, byl však záhy opuštěn pro nevalnou kvalitu pískovce. Původní vchod do jeskyně byl později zavalen, ale zájemci o jeskyni byl v roce 1844 znovu odkryt a od té doby je jeskyně znovu „přístupná“. Vchod je dnes totiž asi 1,3 m široký a pouhých 30 – 35 cm vysoký. Celková délka jeskyně je asi 30 m, výška se pohybuje mezi 1 až 3 metry.
- Mincerka se nazýval bývalý příhraniční hostinec, jenž stával na cestě vedoucí přes hranici na staré cestě východně od obce. V dobách, kdy zde vznikla po roce 1742 nová hranice mezi Rakouskem a Pruskem a na obou jejích stranách byly různé ceny zboží, bývala Mincerka známým střediskem nelegálního přeshraničního obchodu, tedy místem, kde se scházeli pašeráci a vyměňovali si zde své zboží. Hostinec zanikl po druhé světové válce.

MĚSTO ALBRECHTICE německy Olbersdorf

- Město, ležící 12 km severozápadně od Krnova, na řece Opavici, v nadmořské výšce 389 metrů.
- Poprvé se připomínají v roce 1377, při dělení Opavska.
- Městská práva dostaly v roce 1492 od krále Vladislava Jagellonského.
- Za třicetileté války se Albrechtice i s panstvím staly majetkem nisských jezuitů a v roce 1624 bylo panství vyňato z Olomoucké diecéze a začleněno do duchovní správy diecéze Vratislavské.
- V roce 1716 bylo panství povýšeno na „status minor“ a podřízeno přímo zemské vládě ve Vratislavi. Po roce 1742, v důsledku dělení Slezska, pak připadlo Opavským jezuitům a v roce 1824 bylo prodáno Karlu Traugottovi Skrbenskému, majiteli sousedního panství Hošťálkovy. Ten je o rok později opět prodal dvěma opavským kupcům Tlachovi a Kleinovi.
- Kostel – farní, uzavírá východní stranu náměstí. Je to barokní stavba, která je zapsána v seznamu kulturních památek.
- Mariánský sloup na náměstí je barokní pískovcová plastika z roku 1719, stojící na trojbokém podstavci.

⁴ vymíláním

- Zámek stál na místě původní vodní tvrze a jeho podoba, v níž se dochoval až do 20. století, pocházela z přestavby ve století šestnáctém. Po druhé světové válce sloužil jako administrativní a hospodářský objekt státních statků a v důsledku nedostatečné údržby podlehl devastaci. Proto byl na konci 20. století opuštěn a později zbourán.
- V roce 1759, za prusko-rakouských válek, dal pruský generál Stutterheim střelit na město a rakouské vojsko, které zaujalo postavení na zdejší hřbitově. Po několika hodinách však byli Prusové rakouskými posilami, jež sem dorazily od Hošťálkov a Nové Vsi, zatlačeni na ústup za pruskou hranici.
- Ještě v roce 1766 měl zdejší pohodný v kostele i v hospodě zvláštní vyhrazené místo.
- K roku 1788 se dochoval záznam o tom, že na zdejší panství rozšiřoval zámecký bednář Gerstenberger pěstování brambor.

OPAVICE německy Tropplowitz, ves Opavice je dnes místní část Města Albrechtic, městečko Opavice s kostelem leží na polském území.

- Dříve městečko, ležící na obou březích stejnojmenné řeky mezi Městem Albrechticemi a Linhartovy.
- První zmínka o obci je z r. 1256
- V roce 1408 zde byla připomínána fara, roku 1410 potvrdil opavský kníže Přemek městečku právo konat týdenní trh.
- Od roku 1478 patřila Opavice s Linhartovými pánům z Vladěnína¹ a sdílela s Linhartovými i společné osudy.
- Od roku 1742 část obce, ležící na severním břehu řeky, připadla i s kostelem a náměstím, při dělení Slezska Prusku, dnes leží v Polsku. Jižní část obce, Opavice Ves, zůstala v Rakousku a dnes je v ČR.
- Od roku 1850 byl v obci stále patrný úbytek obyvatel, z původních 374 na necelých 120 nyní.
- Městský znak vyjadřoval převážně zemědělský charakter obce. Tvořila jej stříbrná kosa a hrábě, křížem položené na červeném poli štítu, v jehož patě byla rovněž stříbrná, pětistá růže.

OSOBLAHA německy Hotzenplotz

- Obec na řece Osoblaze, dříve ochranné municipální město, centrum osoblažské enklávy.
- První zmínka o obci je z roku 1050, kdy zde kníže Břetislav I. Založil tvrz s názvem Ossaplavia. Místo však bylo osídleno již ve starší době kamenné, z níž pochází četné archeologické nálezy jako sekeromlat, střepy nebo stolička mamutího mláděte.
- V roce 1241 byla Osoblaha zničena tatarským vpádem, do roku 1300 pak znovu postavena. V roce 1299 je připomínán osoblažský rychtář, zdejší rychta byla biskupským lénem.
- Již na počátku 14. století byla Osoblaha střediskem celého biskupského lenního obvodu.
- Město bylo často postihováno válečnými událostmi. V roce 1424 bylo obleženo polským Zikmundem Korybutovičem, v roce 1429 znovu obleženo, ale nedobyto husity. Roku 1626 dobyli město Dánové a později bylo obsazeno luteránskými vojsky knížete Jana Jiřího Krnovského. V roce 1778 vpadlo do města asi 600 Prusů. Vybrali od zdejších měšťanů 1500 tolarů výpalného a navíc vyplnili 30 domů. Poté sice byli císařským vojskem poraženi, škody měšťanům však již nikdo nenahradil.
- Roku 1545 byla Osoblaha téměř úplně zničena požárem, jehož nezůstal ušetřen ani farní kostel. Další zhoubný požár postihl město v roce 1804, kdy mu padlo za oběť celé, neboť téměř všechny domy byly ze dřeva.
- Osoblaha byla vždy střediskem kvetoucího obchodu. Už v roce 1389 jí biskup vedle dalších privilegií udělil právo konat výroční trh – jarmark. V roce 1555 jí bylo toto privilegium

rozšířeno na dva jarmarky a právo konat také týdenní trhy. V roce 1569 získalo město třetí jarmark, trh s obilím a od následujícího roku také právo vybírat mýto. Roku 1609 přidal městu biskup kardinál Dittrichstein druhý týdenní trh a o dvacet let později dále rozšířil várečné právo, upravil právo šenkování piva a udělil výsadu nestavění sirotků.⁵ Konečně v roce 1676 získala Osoblaha výsadu konat další dva výroční trhy, takže v průběhu roku zde bylo 5 jarmarků.

- Byl zde biskupský pivovar a od roku 1566 měli všichni rychtáři a šenkýři z osoblažského panství nařízeno čepovat jen zdejší pivo.
- Pro život města byla významná zdejší židovská komunita. Židé zde byli usídleni již před rokem 1570, kdy zde biskup povolil usídlit se dalším 10 židovským rodinám z Prudnika. Roku 1616, kdy ve městě bylo 32 židovských domů, jim byla povolena stavba synagogy. Největšího rozkvětu dosáhla zdejší židovská obec v 19. století, zanikla před druhou světovou válkou. Zdejší židovský hřbitov je památkou 1. kategorie a je zapsán v seznamu Unesco.
- Před rokem 1945 byla Osoblaha kvetoucím městem s téměř veškerou městskou vybaveností, kulturou a technickým zázemím. Po někdejším kvetoucím průmyslu, navazujícím na tradici domácího krajkářství, které zde bylo zmiňováno již v roce 1633, dnes již není ani památka. Byl zde pivovar, v roce 1858 založený cukrovar, elektrárna, plynárna, výroba likérů a rumu, sirkárna a další, především potravinářské podniky, zpracovávající produkty zdejší zemědělské oblasti. Pro rozvoj zdejšího průmyslu byla také velmi důležitá úzkokolejná železniční trať, vedoucí sem od roku 18.. z nádraží v Třemešné.
- Většina města, asi 80% budov, byla při těžkých osvobozovacích bojích v roce 1945 zničena. Z náměstí zbyla jen litinová kašna, zničena byla radnice a všechny domy na náměstí; jako jedna z mála zůstala zachována budova kláštera v blízkosti náměstí, v níž je dnes umístěn domov důchodců.
- Velmi těžce byl také poškozen farní kostel sv. Maří Magdalény z roku 1581, s nesmírně cenným románsko-gotickým portálem z 1. poloviny 13. století. Jeho následná neuvážená demolice v 60. letech 20. století připravila osoblažsko a celé české Slezsko o jedinečnou stavební památku.
- Kostel sv. Mikuláše na severním okraji obce, původně městský hřbitovní kostel, je dnes jediným zdejším kostelem. Jeho zvláštností je, že vzhledem ke skladbě zdejšího obyvatelstva slouží jak katolíkům, tak také pravoslavným věřícím a je tedy jedním z mála ekumenických kostelů u nás.
- Od poloviny 16. století k Osoblaze náležela i osada Studnice, ležící v místě soutoku řeky Osoblahy s Prudnikem a opuštění území České republiky. Před třicetiletou válkou byla ve Studnici malá zemanská tvrz, mezi první a druhou světovou válkou zde byl mlýn s elektrárnou. Po druhé světové válce osada zanikla a dnes již téměř neexistuje.

PELHŘIMOVI německy Pilgersdorf, dnes místní část Města Albrechtic.

- Velmi stará ves na pohraničním potoce Troja
- První dochovaná zmínka o obci je z roku 1377, její vznik se však klade do doby kolonizace, prováděné biskupem Brunem v polovině 13. století.
- Byly biskupským lénem; od 1. poloviny 16. století přešly do držení Supů z Fulštejna. V roce 1600 je získal Jaroslav st. Sedlický z Choltic, jemuž byly po roce 1622 konfiskovány. Poté se tu vystřídala celá řada manů³. Po smrti Karla svobodného pána z Rožmitálu biskup toto léno udělil Janu Antonínovi Pino z Friedentálu který byl mimo jiné znám svou dobročinností. V Opavě na Rybím Trhu založil chudobinec a sirotčinec.
- Po roce 1742 byla obec rozdělena novou prusko-rakouskou hranicí, vedoucí korytem potoka Troja. Dne polská část obce se jmenuje Pielgrzymów. V roce 1945 poblíž této části obce probíhaly velmi těžké osvobozovací boje.

⁵ Šlo o právo ponechat zdejší sirotky ve městě a „nestavět“ – neposílat je do služby biskupovi

³ Šlechtický držitel obce, který získal statek za nájem od biskupa pro svůj rod. Poté, co poslední potomek rodiny zemřel, padlo léno zpět na biskupa, který je opět přenechal dalšímu manovi.

- Před druhou světovou válkou byla obec osídlena především německy mluvícím obyvatelstvem, od konce 50. let 20. století zde žili zejména Řekové. Dnes je obec pustá.
- Kostel sv. Josefa, který byl od roku 1803 farním kostelem, je poslední existující stavbou v obci.
- Pod vrcholem Květnice (524 m) , asi 3,5 km severozápadně od obce, bylo na vyvýšeném místě v lese, nad starou cestou , vedoucí do osady Víno, nalezeno velké slovanské hradiště ze 7. století s rozsáhlým systémem opevnění, skládajícím se z mnoha příkopů a valů. Dnes je nepřístupné, neboť leží uvnitř oplocené obory pro zvěř. Je to jedno z mála tak dobře zachovaných hradišť v Českém Slezsku.

PISKOŘOV německy Piechsdorf, dnes místní část Města Albrechtic.

- Osada při staré silnici z Města Albrechtic do Slezských Rudoltic pod vrchem Poruba (448 m).
- První zmínka o obci je z roku 1267
- V roce 1474 byla po uherském nájezdu ves pustá, později vyla znovu vysazena.
- Do počátku 80. let 20. století byl Piskořov vsí s téměř výlučně řeckým obyvatelstvem. Řečtí emigranti se zde usídlili na konci 50. let 20. století, byla zde i řecká základní škola a řecký pravoslavný duchovní správce.
- Po odchodu řeckých obyvatel, kteří se většinou vrátili do své vlasti, jsou zde nyní většinou rekreační chalupy.

PITÁRNÉ německy Pittarn

- Obec na soutoku Petrovického potoka a Mušlovky, odkud se společný tok nazývá Osoblaha.
- První zmínka o obci je z roku 1267 a Pitárné je k tomuto datu uváděno jako samostatné biskupské léno. Teprve později náleželo k Dívčímu Hradu.
- Kostel navštívení Panny Marie je ze 16. století, fara v obci se připomíná poprvé k roku 1594, kdy byla protestantská. V roce 1572 vznikla v obci škola.
- Na západním konci obce, na nízkém hřbetu jsou dnes již jen málo znatelné zbytky středověké tvrze, o které se podrobněji zmiňuje Herbert Weinelt.
- V dřívějších dobách si zdejší obyvatelé vedle zemědělství zajišťovali obživu provozováním mnoha různých drobných řemesel.
- Do roku 1945, před výměnou obyvatelstva, byl v Pitárném snad až nadměrný počet hostinců. Bylo jich zde 14. Pro jejich zakládání a provozování byla, vedle podnikavosti zdejších německých obyvatel, zejména blízkost státní hranice, frekventovaného hraničního přechodu v Bartultovicích a především zájem lázeňských hostů z nedalekých lázní v Třebíně o dobré víno a jídlo. Vedle toho zde, v týlu pohraničních stráží, také kvetl nelegální obchod s pašovaným zbožím různého druhu.
- Počet obyvatel v 19. a 20. století stále klesal. V roce 1834 zde bylo evidováno 996 osob, o sto let později, v roce 1935 již jen 648 a 150 obydlených stavení. V roce 1951 zůstal počet domů v obci nezměněn, počet obyvatel se však snížil na pouhých 252, což představovalo 1,6 osoby na jeden dům a to bylo nejméně v celém Slezsku.

RUSÍN německy Raussen

- Obec vznikla kolem roku 1290.
- Od roku 1331 držel „Rusčín“ rod pánů z Fulštejna a ti pak v roce 1366 odkázali ves olomoucké kapitule. Ta ji v roce 1598 osvobodila od povinnosti šenkovat panské víno a také zmírnila robotní povinnost. Ves pak zůstala i nadále v jejím majetku.
- Na konci třicetileté války byl Rusín zpuštěn Švédy a zůstal několik let pustý.

- V 19. století odcházeli mnozí zdejší obyvatelé za obživou do ciziny. Například v roce 1880 bylo v obci hlášeno 652 obyvatel, z toho však 198 „nebylo doma“. To znamená, že 103 muži a 95 žen a dívek pracovalo v cizině.
- V současnosti má obec asi ... obyvatel.

SLEZSKÉ PAVLOVICE , dříve Německé Pavlovice - německy Deutsch Paulowitz

- Obec, jejíž katastr se rozkládá v nejsevernější části Osoblažského výběžku. Protéká jím řeka Prudník, přichází sem z polského území a po soutoku s Osoblahou u Studnice zase do Polska odtéká.
- Obec byla založena ve 13. století, na jejím území byly nalezeny střepy z nádob, pocházejících z mladší doby bronzové a také slovanský střep z 10. století.
- Ves byla vždy biskupským lénem, jednu dobu ji držel jako léno pozdější olomoucký biskup Stanislav Pavlovský z Pavlovic.
- V 16. století se přiklonila k protestantství a rekatolizaci pak vzdorovala až do roku 1674. někteří zdejší protestanti raději emigrovali, než aby přestoupili ke katolické víře.
- Od roku 1766 až do konce 2. světové války drželi ves svobodní páni Mattencloit.⁶ Koupili ji za 22.000,- zlatých, opravili zdejší zámek a postavili kostel.
- Zámek – původně renesanční tvrz z let 1537-1570. Za sv. pánů Mattencloit byl barokně přestavěn.
- Kostel – filiální,⁷ zasvěcený sv. Ondřeji
- V obci je neudržovaný pramen železité kyselky. Vyvěrá u mlýnského náhonu asi 200 m po proudu od mlýna.
- Nejvyšší místo katastru obce leží severně, na státní hranici. Stojí zde tzv. „Švédský sloup“ připomínající vpád Švédů za třicetileté války. Na počátku 21. století byl polskými občany opraven.

SLEZSKÉ RUDOLTICE německy Rosswald

- Ves a městys se zámekem na potoce Lužná, asi 10 km severovýchodně od Města Albrechtic.
- První zmínku o obci najdeme k roku 1255. V roce 1389 byly zvláštním biskupským lénem na Osoblažsku.
- Od roku 1548 byly v držení pánů z Fulštejna, kteří byli převážně evangelíky. Proto se ještě v roce 1624 na zdejším panství zdržovali luteránští predikanti.⁸
- V roce 1628 bylo panství Fulštejnům konfiskováno a od roku 1630 se dostalo do držení hrabat z Hodic. V roce 1668 k Rudolticím přikoupil hrabě Julius Leopold z Hodic také panství Fulštejn (s Bohušovem). Zřícenina hradu Fulštejna patřila k panství Slezské Rudoltice ještě za pozemkové reformy v roce 1925.
- Poslední člen rodiny hrabat z Hodic, hrabě Vojtěch (Albert), který zemřel v roce 1778, vybudoval ze zdejšího zámku středoevropské centrum kulturního života, soudobých technických vymožeností a nejpodivuhodnějších zařízení a zvláštností. Vzhledem k vysokým investicím do tohoto jedinečného díla se však velmi zadlužil a byl nucen svůj majetek prodat. Sám pak dožil v Postupimi z milosti svého synovce, pruského krále Fridricha II. Dodnes jedna z postupimských ulic nese jeho jméno.
- V roce 1791 se Slezské Rudoltice dostaly do držení rodiny rytíře Čejky z Badenfeldu, c.k. dvorního dodavatele sukna pro rakouskou armádu.
- Kostel sv. Kateřiny stojí na konci Vsi Rudoltic, je farním kostelem, fara je připomínána již v roce 1541.

⁶ Vlastnili také statek Brantice u Krnova

⁷ Vedlejší, pobočný, ne farní kostel. Patřil pod faru v Osoblaze.

⁸ Kazatelé

- Městys Rudoltice s náměstím před zámekem a barokní plastikou je nejmladší částí obce. Založil jej v roce 1673 Julius hrabě z Hodic.

TŘEMEŠNÁ německy Röwersdorf

- Obec na potoce Mušlovce, asi 4 km severně od Města Albrechtic.
- Před rokem 1256 ji založil liptaňský man Hlembort de Turri a uvedeného roku ji postoupil do držení olomouckému biskupovi Burunovi ze Schauenburgu.
- Archeologické nálezy však dokládají, že místo bylo osídleno již daleko dříve. Byl zde nalezen sekeromlat z mladší doby kamenné s kulovitá kamenná palice, pocházející ze starší doby bronzové.
- V roce 1407 je v obci připomínána zákupní rychta a za uherského vpádu v roce 1474 ves zcela zpusťla.
- Roku 1535 ji biskup daroval ke znovu vysazení osoblažskému měšťanovi Lukáši Reinischovi.
- V roce 1570 upravil biskup Vilém Prusinovský obyvatelům Třemešné, obdobně jako liptaňským, roboty a v roce 1581 jim biskup Stanislav Pavlovský roboty zcela odpustil za stálý roční plat.
- Farní kostel sv. Šebestiána je barokní z roku 1780, uvnitř byla dlouhou dobu uchovávána mumie z římských katakomb.
- Fara byla v obci již v 16. století, zanikla však za třicetileté války a obnovena byla až roku 1786.
- Na západním hřebenu Kostelního vrchu, nad nádražím, je na kótě 533 m oválné tvrziště. Tento objekt, nazývaný „Holubím zámek“, se skládá z příkopu a valu o rozměrech 15 x 20 m. Druhé, menší tvrziště, se nachází asi 1,5 km severněji, směrem k zaniklé obci Artmanovu. Obě opevněné, nejspíše jen ke strážním účelům sloužící stavby, zanikly patrně v roce 1474 za vpádu uherských vojsk krále Matyáše Korvína.
- Původní obyvatelé obce byli známi jako podomní obchodníci, kteří cestovali za obchodem Evropou, neboť zdejší půda nebyla schopna všechny uživit.
- Továrna na stávkové⁹ zboží, která měla asi 100 zaměstnanců, byla po roce 1948 zrušena i přesto, že zdejší textilní výrobky byly i předmětem exportu a byl o ně zájem. Podobný osud stihl i zdejší prosperující koželužský závod.
- Třemešná byla na konci 19. a v první polovině 20. století známa jako místo s velmi čistým a kvalitním ovzduším a patřila mezi vyhledávané klimatické lázně a letoviska v Rakousku i pozdější první Československé republice. Po druhé světové válce již na tuto tradici nebylo navázáno a upadla v zapomenutí.
- Dnes patří Třemešná se svými ... obyvateli mezi největší obce Osoblažska.
- Nedostatek vody byl v minulosti řešen vybudováním veřejného vodovodu, který zde byl v provozu již od roku 1898. V současné době je obec zásobována „tisíciletou“ vodou z nových hlubinných vrtů.

⁹ Textilní